

JORDEN KALDER!

Plakater fra 100 års miljø- og klimakamp
Undervisningsmateriale til plakatudstillingen

7. – 10. Klasse
Gym. og HF

"Et Skovsvin" af Sigurd Christensen, Friluftsrådet 1952

Dansk Plakat
MUSEUM

I DEN GAMLE BY

Dronningens nytårstale, 1986

"Alligevel kommer mange af os nok til at mindes 1986 som året, der for alvor viste os, hvor voldsomt, ja katastrofalt mennesket kan gribe ind i naturen. Forureningen er rykket os nær ind på livet, og konsekvenserne kan virke næsten uoverskuelige. Vi får let deri fornemmelse, at vi selv intet kan stille op; at det `de andre', `de store', der laver ulykkerne og bare lader stå til. Men lad os lige standse op her. Er det virkelig rigtigt, at vi intet kan stille op? Passer det, at det kun er 'de andres' skyld? Begynder det hele ikke netop med os selv?"

*H.M. Dronning
Margrethe 2.*

INTRODUKTION

Til undervisningsmaterialet

I medierne bliver vi dagligt bombarderet med ord som klimamål, klimakrise eller klimakamp. For nogle kan ordene give os lyst til at reagere og skabe forandring, mens andre kan opleve angst for at ingen, eller kun få, gør noget. Udtalelser der kommer fra både miljøforkæmpere, konspirationsteoretikere, klimaforskere, politikere, borgere og selv Dronning Margrethe, der i sine nytårstaler gennem en årrække har appelleret til, at danskerne griber til handling og tager aktivt del i klimadebatten.

Men hvem har ansvaret for klimakrisen, og hvem er de rette til at finde løsninger? Kan den enkelte gøre en forskel? Politikerne? Myndighederne? Virksomhederne? De grønne aktivister?

For os kan klimakampen måske virke ny, men tankerne, bekymringerne og initiativerne har vi mødt før. I mere end 100 år har forurening, miljø og klima været på dagsordenen i Danmark, og det er denne vinkel, som er omdrejningspunktet i undervisningsmaterialet.

Om undervisningsmaterialet

Undervisningsmaterialet er knyttet til plakatudstillingen *Jorden kalder!* på Dansk Plakatmuseum.

Plakaterne fra udstillingen *Jorden kalder!* fortæller om problemerne, idealerne, løsningerne og kampene for en bæredygtig udvikling.

Plakatudstillingen er bygget op omkring 11 temaer, og det er muligt at udfolde temaerne yderligere gennem et besøg på Dansk Plakatmuseum enten før eller efter arbejdet med undervisningsforløbet.

I plakaternes historier kan vi hente oplysning og inspiration til arbejdet for en

grønnere fælles fremtid. Det er vores håb, at arbejdet med plakaterne og opgaverne i dette undervisningsforløb kan inspirere eleverne til at søge mere viden om og få øje på flere handlemuligheder i forhold til, hvad vi hver især og i fællesskab kan gøre for at være med til at løse klodens udfordringer.

Opgaverne er varierede og lægger op til dialog, refleksioner og skabende processer. Man kan vælge at gennemføre hele forløbet eller udvælge de opgaver, som man finder relevante.

Formål

Målet med undervisningsmaterialet er at:

- aktivere eleverne og give dem mulighed for at vurdere, debattere og reflektere over, hvem der har ansvaret for verdens klimaudfordringer, gennem varierede opgaver og øvelser.
- sætte spot på problemstillinger og mulige løsninger i forhold til den moderne klimakamp.
- eleverne tilegner sig viden om aktivister og græsrodsbevægelsers rolle i klimadebatten gennem historien.
- eleverne gennem analyse og fortolkninger af historiske plakater får indsigt i, hvordan man med plakaten som medie gennem de sidste 100 år har haft fokus på temaer som forurening, klimadebat, energi, atomkraft, efterkrigstiden naturkamp og ungdommens aktivisme.
- eleverne gennem produktion af miljøplakater og kampagnefilm, får muligheder for at sætte ord på og udtrykke egne tanker og idéer til mulige løsninger på fremtidens klimaudfordringer på lokalt, nationalt eller globalt niveau.

Fag

Undervisningsmaterialet er tværfagligt og dækker fagene historie, samfundsfag, natur/geografi, dansk og billedkunst. Man kan vælge at lægge særlig vægt på et af fagene, som man kan udbygge gennem opgaver, der inviterer til yderligere research indenfor et fagområde. For gymnasie og HF anbefaler vi, at supplere undervisningsforløbet med nye og ældre artikler om temaer om klimakamp.

Indhold

- **Opgave 1:** Associationsøvelse – skriv et digt
- **Opgave 2:** Oplæsning af digte
- **Opgave 3:** Opsamling af digtoplæsninger i klassen
- **Opgave 4:** Lav illustrationer til temaer fra udstillingen
- **Opgave 5:** Plakaternes budskaber og målgrupper - vurderingsøvelse
- **Opgave 6:** Analyse og fortolkning af plakaterne
- **Opgave 7:** Paneldebat med græsrodsbevægelser
- **Opgave 8:** Producer kampagnefilm eller en miljøplakat

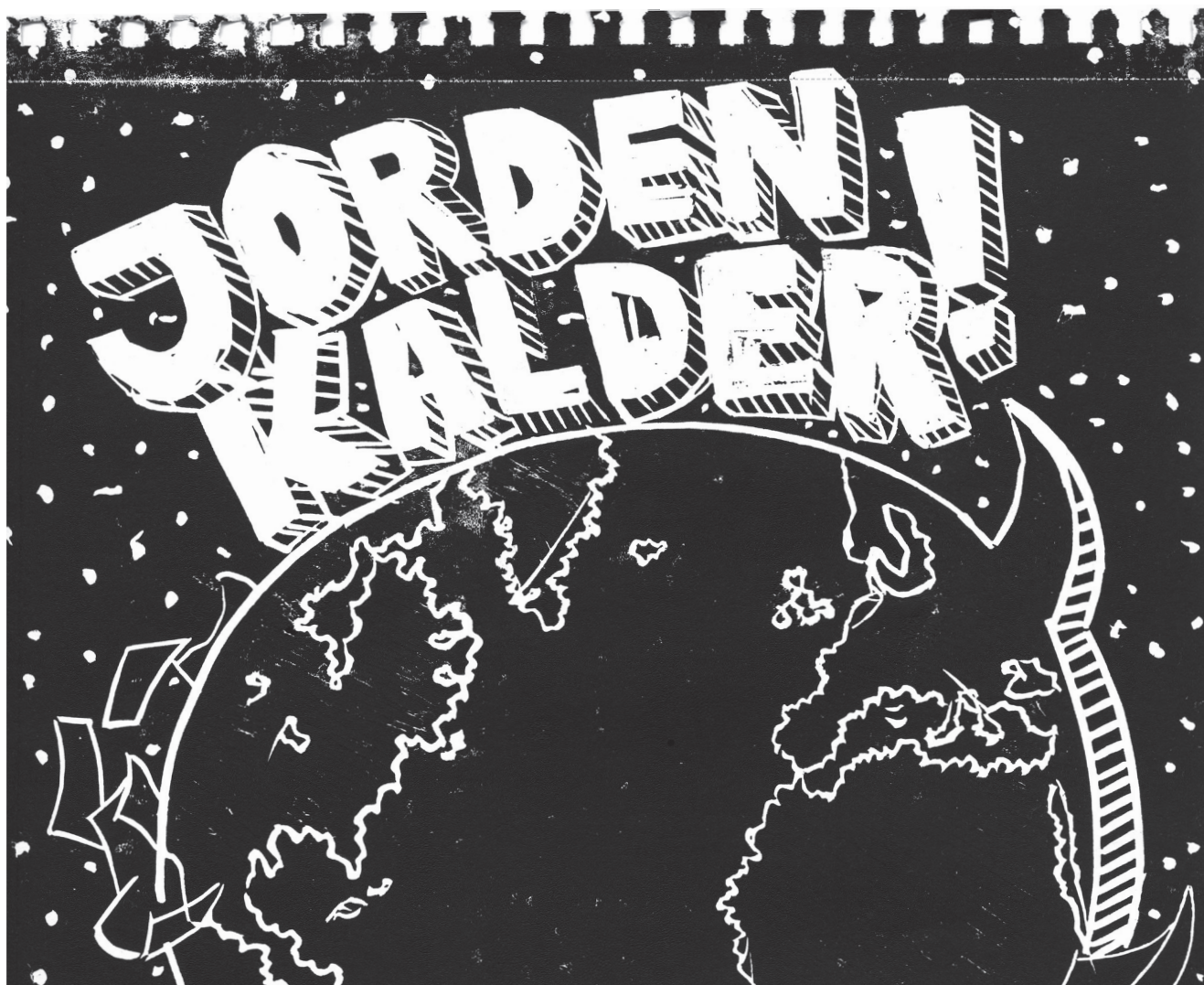
INTRODUKTION

Til Jorden kalder! på Dansk Plakatumuseum, Den Gamle By

Udstillingen består af 170 plakater, som er fordelt i 11 temaer, som udfoldes gennem en rundvisning. Undervejs fortælles om udvalgte plakater og man får indsigt i hvordan plakaterne har udviklet sig gennem tiden fra Danmark Naturfredningsforenings grundlæggelse (1911) hvor industrialiseringens urbanisering og fokus på vækst satte sit tydelige præg på omgivelserne, til nutidens fokus på klimakamp og global opvarmning.

Læs mere om udstillingen og book en rundvisning her:

<https://www.dengambleby.dk/mere-om-den-gamble-by/dansk-plakatumuseum/udstillinger/jorden-kalder-plakater-fra-100-ars-miljo-og-klimakamp>

OPGAVE 1

Associationsøvelse – skriv et digt

Introduktion

Øvelsen tager udgangspunkt i elevernes individuelle associationer, baseret på sætningerne fra arbejdsark 1a, 1b og 1c. Associationerne bliver til digte oplæst i grupper, der skal ende med en fælles opsamling på de vigtigste ord og pointer ud fra titlen "Jorden kalder!".

Til læreren:

Kopier **arbejdsark 1a, 1b, 1c**, så der er et ark til hver; fordelt i 3 grupper.

Formål

Formålet med øvelsen er, at aktivere elevernes for forståelse og give dem mulighed for at sætte ord på de tanker, følelser og refleksioner de får, når de møder titlen på udstillingen "Jorden kalder!".

Skriveøvelsen bliver afsættet for elevernes arbejde med plakatudstillingen.

Opgave

Eleverne får hver ét af de tre vedlagte arbejdsark.

De får 5 min. til at udfylde arket med ord og sætninger, der fuldender de påbegyndte sætninger.

- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! **tænker** jeg på...
- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! **føler** jeg...
- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! får jeg **lyst** til at...

OPGAVE 2

Oplæsning af associationer i digtform

Til læreren:

Lav 3- mandsgrupper sammensat af elever med hver sin type **arbejdsark 1a, 1b og 1c.**

...lyst til at råbe...

Opgave

Teksterne skal nu oplæses som digte, der sammensættes på tværs af de tre sætninger.

Eleverne læser på skift en linje ad gangen indtil alle har oplæst alle 5 ord eller sætninger.

Digtet får følgende form:

- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! tænker jeg på **regnskoven der udryddes...**
- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! føler jeg **afmagt...**
- Når jeg hører sætningen JORDEN KALDER! får jeg **lyst til at råbe politikerne op...**

(gentages indtil alle har læst alle 5 sætninger)

Resten af klassen agerer publikum og har til opgave at lægge mærke til de vigtigste temaer og pointer efter hver oplæsning.

Læreren kan evt. notere stikord.

OPGAVE 3

Opsamling af digtoplæsninger i klassen

Opgave

Klassen laver en fælles opsamling på digtoplæsningerne, og samler de ord eller pointer, som går igen.

De vigtigste ord og pointer samles i et fælles dokument på tavlen.

Tag gerne et billede af tavlen, så I kan tage pointerne frem igen senere i forløbet og se hvordan der er sammenhæng mellem elevernes umiddelbare tanker og de temaer og budskaber, som de møder i løbet af undervisningsforløbet.

OPGAVE 4

Lav illustrationer til temaer fra udstillingen

Introduktion

I denne opgave præsenteres eleverne for udvalgte temaer fra udstillingen, som de skal udtrykke i visuel form og derefter vurdere ud fra kriteriet om, hvor vigtigt temaet er i nutidens klimadebat.

Formålet med øvelsen er, at eleverne får indsigt i sammenhængen mellem tekst og billede samt sætter spot på nutidens vigtigste temaer i debatten.

Til læreren: Kopier **arbejdsark 2**.

Opgave

Eleverne får 1 min. til at tegne en skitse til hvert tema – det er valgfrit om de vil bruge farver. De skal tegne det som de umiddelbart kommer til at tænke på. Det kan både være helt konkret ud fra teksten, men de kan også vælge at tolke temaet og skabe et mere abstrakt udtryk. Det kan f.eks. være gennem et særligt fokus på former eller farver.

Præsenter skitserne for hinanden i grupper og diskuter følgende:

- Hvilke forskelle og ligheder træder frem i tolkningerne af temaerne?
- Hvilket tema synes I er vigtigst i forhold til nutiden klimadebat?
- Gruppen skal blive enige om en prioriteret rækkefølge og sætte det vigtigste tema på 1. pladsen – brug **arbejdsark 3**
- Begrund valgene.

Forhold jer bl.a. til, om der er temaer som hører til et sted tidligere i historien og ikke er relevante i nutidens klimadebat.

OPGAVE 5

Plakaternes budskaber og målgrupper

Introduktion

I denne vurderingsopgave introduceres eleverne til de 13 plakater, der er vedhæftet som PDF (*bilag 1*).

Mange af plakaterne rummer stærke budskaber, der har til hensigt at vække vores følelser og gribe til handling.

De belyser udviklingen op gennem tiden fra det nære, lokale, nationale miljøfokus til den verdensomspændende, globale klimaindsats, og peger på hvilke samfundsmæssige konsekvenser det kan få, hvis vi ikke handler.

"Den Rene Natur/NOAH" af Røde Mor, 1967/69

"Spar på energien" af Ib Spang Olsen, 1975

DEN HER BLUSE ER FAKTISK GRØN

Når du køber brugt i Røde Kors, er du med til at spare kloden for over 16.300 tons CO₂e om året. Bare fordi, du ikke køber nyt! Så selvom den her bluse ser gul ud – så er den rent faktisk grøn.

Reklame for brugt tøj, Røde Kors 2019

Opgave

Elevernes opgave er at aflæse plakaterne og forholde sig til den umiddelbare afkodning af tekst og billede og dermed kunne vurdere hvilken fortælling eller budskab plakaten formidler og hvem den henvender sig til.

- Udprint alle plakaterne hver for sig.
- Lav god plads på gulvet, så plakaterne kan placeres så alle kan se dem.
- I fællesskab skal klassen kategorisere plakaterne og fordele dem på 4 forskellige områder på gulvet.
- Eleverne skal på skift lægge en plakat det sted, som de mener at den hører til.
- Diskuter undervejs, om der kan findes andre mulige tolkninger. Kan plakaten placeres flere steder? Hvorfor?
- Læg også mærke til årstallet for hvornår plakaten er produceret. Hvilken betydning kan det have for de enkelte valg?

Hensigt og budskab

Eleverne skal vurdere plakaternes budskab og fortælling og placere plakaterne på gulvet i følgende kategorier:

- a) Plakater der skaber debat
- b) Plakater der udtrykker håb
- c) Plakater der udtrykker frygt
- d) Plakater der informerer

Målgruppe

Eleverne skal vurdere hvem plakaterne omhandler og henvender sig til og placere plakaterne på gulvet i følgende kategorier:

- a) Politikerne
- b) Virksomhederne
- c) Forbrugerne / borgerne
- d) Alle i fællesskab

OPGAVE 6

Analyse og fortolkning

Til læreren: Fordel plakaterne i grupper, der laver hver sin analyse og fortolkning af en af plakaterne. Grupperne skiftes til at fremlægge for hinanden.

Arbejdsspørgsmål	
Hvad forestiller plakaterne?	<ul style="list-style-type: none"> • Beskriv helt konkret hvad du kan se på plakaten • Undersøg årstal for plakats udgivelse
Symboler og tekst	<ul style="list-style-type: none"> • Bliver der brugt symboler, fotos, farver eller billeder, der understøtter teksten? Hvilke? • Hvilke virkemidler i tekst og billede er brugt for at understrege budskabet? • Hvordan er sammenhængen mellem tekst og billede? • Hvad er hensigten med billedet og teksten? (<i>informere, provokere, debattere, argumentere, beskrive, fortælle, instruere eller regulere</i>) • Hvad er jeres bud på et tema der passer til plakaten?
Hvad er plakaternes budskab?	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad vil plakaten fortælle os? • Hvilke følelser vækkes hos modtageren? • Skaber den en stemning? Hvilken?
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke tanker sætter plakaten i gang hos jer? • Synes I at plakaten fungerer? Argumenter for jeres synspunkt. • Hvilken betydning har det for budskabet, hvornår plakaten er produceret? (<i>brug bilag 1</i>)

OPGAVE 7

Paneldebat med græsrodsbevægelser

Introduktion

I årenes løb, er der som konsekvens af stigende fokus på forurening, miljø og klimapolitik vokset en urskov frem af gode initiativer fra borgere, klimaaktivister, græsrodsbevægelser og virksomheder. Alle har flotte ambitioner og slogans, der skal vække vores interesse for den grønne omstilling.

Vi opfordres til at affaldssortere, køre i elbil, rense havene for plastik, plante træer og udnytte vedvarende energi. Vi kan også alle nikke genkendende til Greta Thunbergs tale fra 2019 og diverse græsrodsbevægelsers klimaaktioner i kampen for at redde vores klode.

Det store spørgsmål er, om det nytter noget i det store regnskab, eller om der skal arbejdes på helt andre løsninger.

Formål

I denne opgave ændres klasserummet til et TV-studie, hvor eleverne agerer repræsentanter fra forskellige græsrodsbevægelser, studievært og publikum.

Det er formålet med opgaven, at eleverne får viden om forskellige danske græsrodsbevægelser og gennem paneldebatten får mulighed for at argumentere og reflektere over forskellige handlemuligheder.

Greta Thunbergs åbningstale i FN 23. september 2019

"I har stjålet mine drømme og min barndom med jeres tomme ord. Og alligevel er jeg en af de heldige. Folk lider. Folk dør. Hele økosystemer kollapse. Vi befinder os i starten af en masseudryddelse. Og det eneste, I taler om, er penge og eventyr, om evig økonomisk vækst. Hvor vover I!"

Opgaver

Lav research

Gå på nettet og undersøg en af følgende græsrodsbevægelser i grupper:

- Extinction Rebellion
- Den Grønne Ungdomsbevægelse
- Danmarks Naturfredningsforening
- Ung Energi /Vedvarende energi
- Plastic Change
- Global Aktion
- Mellemfølgelig Samvirke
- NOAH
- Tænk tanken Frej
- Verdens Skove

Skriv en tale

Gruppen skal i fællesskab skrive en kort tale der højst må vare max. 2 min., hvor I som klimaaktivister fremlægger jeres græsrodsbevægelses 3 vigtigste mærkesager. Talen er indledning til en paneldebat, hvor omdrejningspunktet er, hvem der mon har svaret på hvilken vej vi skal gå – eller om der overhovedet findes et entydigt svar.

Præsenter talen i paneldebat

Hver gruppe vælger en repræsentant, der skal præsentere jeres græsrodsbevægelses vigtigste mærkesager og argumenter for, at man skal støtte lige præcis jeres organisation i kampen for en grønnere jord.

Vælg en studievært og politiske modstandere

Paneldebatten styres af en lærer eller elev, som stiller kritiske spørgsmål undervejs. For at skabe dynamik i debatten er det en god idé at vælge en eller flere politikere eller borgere, der stiller sig kritisk over for græsrodsbevægelsernes holdninger og miljøaktioner. Beslut i fællesskab hvilke modstandere der skal deltage i debatten.

Publikums rolle

Resten af klassen agerer publikum, der stiller spørgsmål til paneldeltagerne og indtager en kritisk holdning.

OPGAVE 8

Producer en miljøplakat eller kampagnefilm

Introduktion

Plakaterne har til formål at sætte tanker i gang, vække følelser og få os til at ændre adfærd eller skabe en forandring.

Hvilke idéer har I til, hvad der skal til for at skabe en forandring?

I denne opgave kan man vælge mellem at producere en kampagnefilm *eller* miljøplakat.

"Freedom to Pollute" af Jens Galschiøt, 2002

Opgave

Miljøplakat

Find inspiration i plakatudstillingen og producer jeres egen miljøplakat.

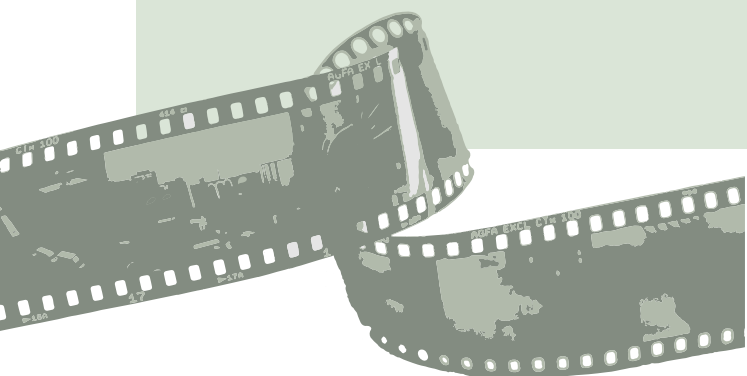
- Lav en brainstorm over idéer - beslut jer for et klart budskab og målgruppe
- Skriv en fængende tekst/ slogan
- Skab plakats visuelle udtryk (foto, maleri, tegning)
- Lav gerne flere optryk og lav evt. en lille kampagne, hvori jeres plakater indgår.

... eller kampagnofilm

Producer en lille kampagnofilm, hvor I fortæller om eller viser hvad I kan gøre for at skabe forandring, og hvordan dine/ jeres handlinger kan være med til at skabe en bedre og grønnere verden. Filmen må vare max. 2 minutter.

- Lav en brainstorm over idéer - beslut jer for et klart budskab og målgruppe. I skal tage stilling til om jeres kampagnofilm skal dække på lokalt, nationalt eller globalt niveau.
- Jeres idé kan være på lokalt niveau, hvor det er vores daglige adfærd, som gør en forskel (*brug vedvarende energi, spar på strømmen, køb økologisk, genbrug...*)
- Jeres idé kan være på nationalt niveau. En appel til politikerne, virksomhederne, grønne aktivister eller lign.
- Jeres idé kan være på globalt niveau – idéer til hvordan verdens ledere, FN osv. kan skabe en forskel gennem et vidtrækkende projekt; evt. om potentialet om grøn energi i Afrika - eller alle verdens lande i fællesskab.
- Lav story board – skab en enkel fortælling
- Skriv teksten til voice over
- Find location og underlægningsmusik
- Producer og rediger filmen
- Lav evt. en plakatudstilling og fremlæg kampagnefilmene. De kan eks. lægges på Instagram eller lignende.

OPGAVE 9

Afrunding af forløbet

Formål

Formålet med opgaven er at evaluere på forløbet. Sammenlign de umiddelbare tanker og refleksioner fra digtene i **opgave 1** med de tanker, som I gør jer i slutningen af forløbet.

Opgave

Stil jer i en cirkel på gulvet.

Man skiftes til at kaste en bold eller lignende og den, der griber, skal svare på nedenstående spørgsmål, der kører i 3 runder.

Man kan svare med et ord eller kort sætning og alle skal sige noget.

- Hvilket ord tænker du nu på, når man siger "Jorden kalder!"?
- Hvad har undret eller overrasket dig i forløbet?
- Hvem synes du, bør handle mere aktivt i fremtidens klimakamp?

"Folketinget indtages af naturen", 2020

Dansk Naturfredningsforening

... håbet er grønt!